

TIPURI DE FORMABILI ÎN CONTEXTUL EDUCAȚIEI ADULȚILOR

Nicoleta STĂVILĂ, doctorandă, Universitatea de Stat din Tiraspol

Rezumat. studiul de față prezintă o analiză succintă a noțiunilor „educația adulților”, „andragogie”, urmată de enumerarea și descrierea tipurilor de formabili în accepția a cinci savanți.

Cuvinte-cheie: educația adulților, andragogie, formabil, tipuri de formabili, stiluri de învățare.

Abstract. the present study presents a brief analysis of the notions “adult education”, “andragogy”, followed by the enumeration and description of the types of trainees according to five scientists.

Keywords: adult education, andragogy, learner, types of learners, learning styles.

Abordarea subiectului despre învățarea pe tot parcursul vieții este omniprezentă și exprimă faptul că învățarea nu se încheie odată cu școala, formarea profesională sau studiile universitare, dar continuă și la vârsta adultă, fiind astfel cea mai lungă fază educațională. Învățarea adulților poate include atât continuarea, recuperarea proceselor de învățare și educație, precum și actualizarea acestora.

În anul 2011, în cadrul unei Conferințe Generale, UNESCO aprobă o recomandare generală pe marginea subiectului dezvoltării educației adulților, care a inclus următoarea definiție a termenului dat: „educația care vizează în mod specific persoanele ce sunt considerate adulți de către societatea căreia îi aparțin, pentru a-și îmbunătăți calificările tehnice sau profesionale, pentru a-și dezvolta în continuare abilitățile, pentru a-și îmbogăți cunoștințele cu scopul de a finaliza un nivel de educație formală sau pentru a dobândi cunoștințe, abilități și competențe într-un domeniu nou sau pentru a-și reîmprospăta sau actualiza cunoștințele într-un anumit domeniu. Aceasta include, de asemenea, termenii „educație continuă”, „educație recurentă” sau „educație din a doua șansă” [8].

Educația adulților este foarte diferită de cea a copiilor și a adolescenților. Trăsăturile psihologice și pedagogice ale educației adulților reprezintă obiectul de studiu al andragogiei. Conceptul de „andragogie” a fost propus de pedagogul german Alexander Kapp în anul 1833 pentru a descrie paradigma educațională elaborată de filosoful grec Platon. Andragogia denotă „unul dintre numele ramurii științei pedagogice, care acoperă problemele teoretice și practice ale educației, formării și educației adulților” [6].

Potrivit lui I. Jinga, educația adulților cuprinde următoarele sarcini majore:

1. cultivarea personalității adultului;
2. îmbogățirea cunoștințelor;
3. completarea culturii școlare.

Astfel, în esență, educația adulților trebuie să fie profund transformatoare, critică, împuternicitoare, participativă și incluzivă pentru a sprijini dezvoltarea și restructurarea indivizilor, comunităților, societăților și economiilor, în concordanță cu nevoile respective.

În lucrarea sa fundamentală „Practica modernă a educației adulților. De la pedagogie spre andragogie”, M. Knowles a formulat principiile fundamentale ale noii științe în baza analizei caracteristicilor specifice ale procesului educațional la adulți în comparație cu copiii:

- un adult care învață – formabilului (nu formatorului) aparține rolul principal în procesul de învățare;

- adultul, fiind o persoană matură, stabilește pentru sine obiective concrete de învățare, tinde spre independență, autorealizare, autoguvernare;

- un adult are experiență de viață, cunoștințe, abilități, deprinderi ce trebuie folosite în procesul de învățare;

- un adult învață pentru a rezolva o problemă vitală importantă și a realiza un scop specific;

- un adult caută cea mai rapidă aplicare posibilă a cunoștințelor și abilităților dobândite în timpul învățării;

- procesul de învățare este în mare parte determinat de factori temporali, spațiali, cotidieni, profesionali, sociali. Aceștia fie limitează procesul respectiv, fie îl facilitează;

- procesul de învățare este organizat sub formă de activități comune ale formabilului și formatorului în toate etapele sale [3, p.44-45].

Întrucât oamenii dobândesc cunoștințe, abilități și deprinderi noi în moduri foarte diferite și cu interese diferite, procesul de învățare este prin urmare influențat nu doar de factorul vârstei, dar și de stilul de învățare dezvoltat pe parcursul biografiei formabilului.

O divizare deosebit de cunoscută a formabililor aparține lui Frederic Vester. Savantul distinge patru tipuri diferite de învățare, care se referă la diferitele canale de percepție. Se face o distincție între patru tipuri de învățare:

- vizual – lucrează cel mai bine cu ajutorul informațiilor bazate pe imagini și ale vieții pentru a dobândi cunoștințe. Pentru tipul dat va fi utilă o combinație de text și imagini, fapt ce va facilita prelucrarea și memorizarea informațiilor;

- auditiv – nu se descurcă cu materialele destinate tipului vizual. Acest lucru se datorează faptului că ascultarea, în special, îi ajută să perceapă mai bine conținutul. Rezultă că lecția de tip frontal este deosebit de potrivită pentru persoanele de acest tip;

- haptic – pentru ei este valabil motto-ul „learning by doing”. Acest tip dorește să încerce să aplice totul pentru a dobândi cunoștințe pe o perioadă îndelungată;

- intelectual – numit și tipul abstract-verbal de învățare. Acestea sunt persoane care „salvează” informațiile, doar după ce acestea au fost analizate. F.Vester este criticat, în special, pentru acest tip de învățare, deoarece în timp ce celelalte trei tipuri de învățare elaborate se referă la diferite canale de percepție, tipul intelectual de învățare se referă doar la înțelegere. Un alt punct al criticilor este că toată însușirea cunoștințelor merge mână în mână cu abilitățile cognitive. Aceasta înseamnă că fiecare tip de învățare trebuie să fie

întotdeauna atribuit stilului de învățare intelectuală, deoarece conținutul perceput trebuie întotdeauna procesat [5, p.49].

Tipurile de învățare conform lui Neil Fleming au fost dezvoltate pe baza cercetărilor lui F. Vester. Cu toate acestea, N.Fleming a exclus tipul intelectual și s-a bazat în schimb doar pe percepția senzorială a conținutului învățării, rezultând astfel următoarele tipuri: vizual, auditiv, citire-scriere și kinestezic.

Tipul de învățare a citirii-scrierii dobândește informații și cunoștințe citind cărți și notând lucruri importante, în timp ce tipul kinestezic are nevoie de un transfer de cunoștințe în legătură, cum este cazul tipului de învățare haptică – și aici se aplică motto-ul „learning by doing”.

Potrivit lui N.Fleming, există și forme mixte ale acestor tipuri de învățare. Acest fapt înseamnă că o singură persoană nu este atribuită numai unui singur tip de învățare. Aici se face o distincție între două tipuri mixte. Primul tip se caracterizează prin faptul că strategia de învățare preferată depinde de situație. În funcție de context, tipul de învățare este în acest fel adaptat situației. Al doilea tip mixt, pe de altă parte, ar dori să utilizeze toate canalele de percepție preferate atunci când dobândești cunoștințe. Acest lucru înseamnă că o persoană care poate fi numărată printre tipurile de învățare vizuală și auditivă ar privi multe grafice și ar asculta podcast-uri pentru a aduna cât mai multe informații. Acest lucru reduce viteza de învățare, dar acest tip mixt dobândește cunoștințe mult mai ample [1].

În cercetările sale, J. Schrader a identificat cinci „tipuri de formabili”:

- „teoreticianului” îi place să învețe și este interesat atât de aplicarea practică, cât și de fundamentele teoretice;
- „aplicatorului” îi place să experimenteze și să afle cum poate aplica conținutul;
- „elevul model” preferă să învețe ghidat decât independent, este ambițios și muncitor;
- „celui indiferent” nu îi place să învețe și nu învață mai mult decât are nevoie;
- „nesigurul” este însoțit de frică când vine vorba de învățare, are nevoie de presiune și perspectivă pentru ce ar trebui să învețe ceva.

J. Schrader diferențiază în continuare aceste cinci tipuri. El descrie și ce tipuri în ce mod învață. La fiecare tip, afirmă el, vor exista aspecte în învățare care vor fi avantajoase și mai puțin benefice. Recomandarea lui este ca formabilii să reflecte asupra modului lor de învățare și să încerce să-l înțeleagă [4, p.209].

O divizare asemănătoare a fost dezvoltată și de psihologul David A. Kolb. El a clasificat stilurile de învățare după cum urmează:

- „divergerii” sau exploratorii – învață bine prin experiențe concrete și observări, asupra cărora cugetă;
- „asimilatorii” sau gânditorii – preferă cugetarea asupra celor observate, formarea conceptelor abstracte, precum și modelele teoretice;

• „convertitorii” sau cei care iau decizii – învață bine prin formarea conceptelor abstracte și experimentare activă;

• „acomodatorii” sau practicienii – preferă experimentarea activă și experiențele concrete.

D. A. Kolb vede aceste patru stiluri de învățare nu numai ca preferințe individuale; el redă acest proces de învățare prin următoarele patru faze:

1. la început există experiența concretă cu care lucrăm deschis și amplu;

2. în a doua etapă, cugetarea asupra observării, observăm și reflectăm asupra celor percepute;

3. în a treia etapă, formarea conceptelor abstracte, se elaborează concepte și generalizări;

4. în a patra etapă experimentăm pe baza acestor concepte [2, p.143].

Cunoașterea tipurilor de formabili este de importanță crucială nu doar pentru formatori, care în baza acestor studii vor alege varianta optimală de predare, dar și pentru formabili prin maximizarea potențialului acestora de învățare și aplicarea tehnicilor și strategiilor personalizate.

Bibliografie

1. Flemming N. D., Mills C. Not Another Inventory, Rather a Catalyst for Reflection. <https://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1245&context=podimprov> eacad
2. Kolb D. A. Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. Prentice Hall, 1984. 272 p. ISBN-13: 978-0132952613.
3. Malcom S. Knowles. The Modern Practice of Adult Education. From Pedagogy to Andragogy. Cambridge Book Co, 1988. 400 p. ISBN-13: 978-0842822138.
4. Schrader J. Lerntypen bei Erwachsenen: empirische Analysen zum Lernen und Lehren in der beruflichen Weiterbildung. Julius Klinkhardt, 2008. 296 p. ISBN-13: 978-3781516427.
5. Vester F. Denken, Lernen, Vergessen: was geht in unserem Kopf vor, wie lernt das Gehirn, und wann lässt es uns im Stich? Deutsche Verlags-Anstalt, 1998. 200 p. ISBN-13: 978-3423330459.
6. Педагогический энциклопедический словарь. гл. ред. Б.М. Бим-Бад. М. : Большая рос. энцикл., 2002. 528 с. ISBN 5-85270-230-7.
7. Jinga I. Pedagogie. cap. 14 Educația permanentă. <http://www.biblioteca-digitala.ase.ro/biblioteca/carte2.asp?id=387&idb=>
8. ISCED, 2011. <http://uis.unesco.org/en/glossary-term/adult-education>